

Schiermonnikoog telt niet veel ratten

De oude Schiermonnikoog kan vertellen van de tijd dat er nog géén ratten op het eiland waren. Dat was de goede tijd van voor de laatste wereldoorlog.

Blijkbaar zijn de ratten tijdens de oorlogsjaren door de Duitsers geïmporteerd met de aanvoer van allerlei materialen voor verdedigingswerken. Toen is de narisheid begonnen. In korte tijd zijn de ratten over het eiland verspreid. Natuurlijke vijanden ontbreken grotendeels. Mogelijk dat enkele uilen nog jonge ratten voor hun rekening nemen, doch bunzings, hermelijnen en wezels ontbreken.

Merkwaardig is het hoe deze dieren zich aanpassen aan het gegeven milieu, wanneer natuurlijke belagers ontbreken. Het eiland immers bestaat uit een dorp, een polder met enige boerderijen en een eendenkooi (niet meer in gebruik); voorts kwelders en verder zandvlakten met dorre duintoppen.

Verschillende malen hebben wij aandacht besteed aan Schiermonnikoog. Vooral onze vroegere contactman, de inmiddels overleden jachtopziener de Jong, heeft zeer veel aan de bestrijding van ratten gedaan. Op talloze plaatsen kon men toen zorgvuldig opgestelde klemmen en ook omgekeerde emmers met vergif er onder vinden. Hij was een goede en betrouwbare informatiebron, herhaaldelijk bleek zijn visie op en ook de kennis van de rat op dit eiland juist te zijn.

Aangezien de bestrijding op het eiland, ondanks de goede preparaten, nimmer geheel afdoende is geweest en wij nog altijd geloven in de mogelijkheid tot een 100% verdelging, is na een voorafgaand bezoek op 4 juni een uitgebreide inventarisatie uitgevoerd van 23 t/m 25 juni 1964.

De verkregen biologische gegevens laten wij hier volgen.

Biologische gegevens

In het dorp zijn de omstandigheden gelijk aan die in bebouwde kommen overal elders. Dit geldt eveneens voor de boerderijen.

Merkwaardiger is dat de rat zich kan handhaven in de duinlandschappen. En dit niet alleen in de met duindoorn begroeide duinen, maar zelfs in het kale, naakte Willemsduin op 9 à 10 km afstand (hemelsbreed) van de behuizingen. De duinen hier hebben slechts een ijle helmgrasbegroeiing met hier en daar een distel. In deze woestenij leeft ook de rat.

Tot het voedsel in de duinen behoort, zoals ik al op Ameland had vernomen, vooral het zaad van het duingras dat in grote hoeveelheden wordt gehamsterd. Verder levert de vloedlijn allerhande gerechten, zoals visjes, garnalen, krabben, slakjes, enz.

In de kwelder moet, in het najaar, voor de zegge het ontgelden. De driekantige stengel wordt doorgebeten en de knolletjes worden uitgegraven en in de nesten verzameld.

Bij het uitgraven van konijnen bleek dat het in dezelfde hollen leven van ratten en konijnen een normaal verschijnsel is. Vermoedelijk is de rat niet bedreven in het graven

van gaten in het droge duinzand; mogelijk ook zorgt het konijn voor voedsel voor de rat. Belangrijke bronnen voor de voedselvoorziening zijn in het voorjaar de broedkolonies van meeuwen, scholeksters, sterns en andere vogels. Wanneer de eieren niet worden geroofd, worden jonge vogels door de ratten afgemaakt en verslonden. Diverse afgekloven boutjes hebben we gevonden. De vogelstand schijnt sterk teruggelopen te zijn.

Een andere bijzonderheid van de bruine rat in het typische duinlandschap is dat hij ook overdag vaak op pad is. De afstand die hij daarbij aflegt, b.v. naar de vloedlijn, kan wel 1 à 1½ km bedragen. Overigens lijkt mij het hier ontbreken van drinkwater voor de rat een groot probleem.

Biotoop Schiermonnikoog

De rattenstand

Op het ogenblik is de rattenstand helemaal niet verontrustend. De grootste concentratie bevindt zich in en bij het Willemsduin. In en om het dorp zijn op het ogenblik niet veel ratten, wat te danken is aan de instructie, die wij verleden najaar op Schiermonnikoog mochten geven.

De bestrijding is toen krachtig aangepakt met het dorp als centrum, van waaruit in steeds wijdere boog werd gewerkt. De resultaten waren uitstekend. Ook nu nog is het dorp nagenoeg vrij van ratten.

Ook de dienst der domeinen werkt mee aan de rattenbestrijding, terwijl de jachtopziener Visser de hem toevertrouwde terreinen onder controle houdt. De samenwerking van de verschillende diensten is goed.

Voorts trof ik rattensporen aan in de duinen aan de westzijde van het eiland, bij de oude veerdam en op andere plaatsen. Hier zouden de netten aan boord van vissersboten stukgebeten worden.

*Prenten van
bruine ratten
in onherbergzaam
oord*

De boeren zijn niet bepaald warme medewerkers, maar ze werken ook niet tegen. De vuilstort in de duinen is keurig verzorgd en bedeed met permanente voerplaatsen. Géén enkel rattespoor!

Zorgen baart het openlucht-zoetwaterbadje in de duinen, een nieuwe attractie voor de toeristen. Bij warm weer mag worden verwacht dat honderden mensen hiervan gebruik maken, terwijl juist in die tijden de ratten, bij gebrek aan ander water, zullen komen drinken. Dichtbij het badje is kort geleden nog een jachthond gestorven aan de ziekte van Weil. Aan de gemeente is geadviseerd ter plaatse vaste voedselstations te maken.

De nertsenfarm is ratvrij. De eigenaar houdt de rattenbestrijding zeer goed bij. Van ratten in de nieuw aangelegde riolering is nog niets bekend.

D. W. Langeveld

*Jonge meeuw
door ratten
gedood*